

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/62/2023
Identifikačné číslo spisu:	1716200694
Dátum vydania rozhodnutia:	30.04.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1716200694.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a JUDr. Aleny Adamcovej, v spore žalobcu Y. S., narodeného D., bytom F., právne zastúpeného advokátskou kanceláriou SODOMA VULGAN, spol. s r. o., so sídlom Bratislava, Kominárska 2,4, IČO: 47 254 084, proti žalovanému T. S., narodenému D., bytom T., právne zastúpenému advokátom Mgr. Ivanom Košťálom, so sídlom Nitra, Štúrova 11, IČO: 37 961 942, o vrátenie daru 32.920 eur, vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 4C/27/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 31. mája 2022 sp. zn. 5Co/126/2021, takto

rozhodol:

I. Dovolanie z a m i e t a .

II. Žalovanému p r i z n á v a náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred súdom prvej inštancie

1. Žalobca sa žalobou domáhal vrátenia finančného daru poskytnutého v roku 2009, a to z dôvodu, že žalovaný s ním následne prestal absolútne komunikovať, nenavštevuje ho ani pri príležitosti jeho sviatku alebo sviatočných dní v roku, bráni mu v obnovení normálnych vzťahov medzi nimi tým, že ho nepozýva na žiadne oslavy, pričom jeho partnerku (v neskoršom priebehu manželku) pozve, zakázal iným členom rodiny poskytovať mu informácie o cievnej mozgovej príhode jeho (žalobcovej) exmanželky - matky žalovaného, zrušil úplne všetku komunikáciu a svojím správaním s a h o snažil odstrihnúť od rodiny, čo sa prejavilo v neoznámení narodenia druhého vnuka a v bránení stretávania sa žalobcu s ďalším vnukom, L. a po podaní žaloby nejavil záujem o stav žalobcu počas hospitalizácie po srdcovej slabosti.

2. Okresný súd Pezinok (ďalej aj „súd prvej inštancie“) v poradí prvým rozsudkom zo 6. augusta 2019

č. k. 4C/27/2016-320 žalobu zamietol a žalovanému priznal nárok na plnú náhradu trov konania. Po vykonaní dokazovania v rozsahu, vymedzenom stranami sporu: výsluchom strán sporu, označených svedkov, listinnými dôkazmi, predloženými stranami sporu ako sú uvedené vyššie a predloženými aj za konania (vrátane písomnej výzvy žalobcu zo 17. 12. 2015 na vrátenie daru s doručenkou), vyžiadanými súdom na návrh žalobcu (informácie a dokumentácia ku kúpe osobného motorového vozidla zn. Kia Sportage) a obsahom súdnych spisov s vecou súvisiacich (OS Bratislava V sp. zn. 7C/29/2017, 56C/843/2015, OS Pezinok sp. zn. 12P/119/2017) mal za to, že výzva na vrátenie daru zo 17. 12. 2015 nespĺňala požiadavku určitosti, rovnako žaloba neobsahovala vecné a časové vymedzenie vytýkaného závažného správania žalovaného. Dospel k záveru, že vytýkané správanie žalovaného nemožno s ohľadom na všetky okolnosti prípadu kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov z hľadiska obsahu ani intenzity, prípadne za sústavné, t. j. opakované a časovo súvisiace porušovanie dobrých mravov, naopak správanie žalovaného plne zodpovedá a je recipročné správaniu sa a konaniu žalobcu a v súhrne je výsledkom vzájomne hlboko narušených vzťahov nielen medzi darcom a obdarovaným, ale v rámci celej rodiny a tomuto stavu v negatívnom zmysle len napomohla skutočnosť, že žalobca po svadbe žalovaného nadviazal vážnu známosť s matkou manželky žalovaného, oženil sa s ňou a dokonca žijú spolu v byte majetkovo nevysporiadanom spolu s bývalou manželkou/matkou žalovaného, ktorý spolu s ostatnými členmi rodiny vníma túto situáciu veľmi citlivo a stavia sa do role ochrancu svojej matky. Žalobca si podľa názoru súdu mohol a mal byť vedomý, že za daných okolností to môže viesť k ďalšej eskalácii napätia v rodinných vzťahoch, čoho dôkazom bola aj situácia, ktorá nastala v dobe jeho hospitalizácie. V súhrne vyššie uvedeného preto súd žalobu ako nedôvodnú, nemajúcu oporu vo vykonanom dokazovaní, zamietol, nezaoberajúc sa už vznesenou námietkou premlčania práva na vrátenie daru. Žalobu zamietol ako nedôvodnú, nemajúcu oporu vo vykonanom dokazovaní.

3. Uvedený rozsudok bol zrušený a vec bola vrátená súdu prvej inštancie na ďalšie konanie uznesením Krajského súdu v Bratislave (odvolacieho súdu) z 22. septembra 2020 sp. zn. 5Co/74/2020. Odvolací súd v ňom vyslovil názor, že žalobcom vykonaný právny úkon (výzva na vrátenie daru) obsahuje vymedzenie dôvodov, na základe ktorých sa žalobca domáha vrátenie daru od žalovaného. Čas, v ktorom má byť posudzované správanie sa žalovaného, hrubo porušujúce dobré mravy, je čas od poskytnutia poslednej časti daru do výzvy na jeho vrátenie a nie čas po podaní návrhu. Odvolací súd súčasne v zmysle uvedeného zaviazal súd prvej inštancie, aby výzvu na vrátenie daru z 24. 01. 2016 považoval za platnú a čas hrubo porušujúceho správania sa posudzoval od poskytnutia poslednej časti daru do výzvy na vrátenie daru. Taktiež mu (bod 26. odôvodnenia uznesenia) uložil vykonať dokazovanie ohľadne zistenia proporcionality správania sa žalobcu ku správaniu sa žalovaného ohľadne správania sa žalovaného hrubo porušujúcom dobré mravy s tým, že ak súd v spore o vrátenie daru v rámci hodnotenia dôkazov nezohľadní aj výsledky vykonaného dokazovania, ktoré svedčia proti žalobcovi (darcovi), jeho rozhodnutie vychádza zo skutkového zistenia, ktoré nemá v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní.

4. Súd prvej inštancie v ďalšom konaní výzvou i na pojednávaní dňa 01. 07. 2021 vyzval strany sporu na predloženie/zabezpečenie dôkazných prostriedkov v zmysle záväzného právneho názoru odvolacieho súdu, uvedeného v bode 26. zrušujúceho uznesenia, právni zástupcovia strán sporu však nepredniesli žiadne návrhy na doplnenie dokazovania. Rozsudkom z 29. júla 2021 č. k. 4C/27/2016-419 žalobu zamietol a žalovanému priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

5. Súd prvej inštancie mal preukázané poskytnutie daru peňažných prostriedkov v celkovej sume 32.920 eur žalobcom žalovanému a to v častiach, z ktorých posledná bola žalovanému poukázaná 23. 06. 2009, taktiež mal preukázané, že dar bol poskytnutý z prostriedkov, získaných výhrou a patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov - žalobcu a jeho vtedajšej manželky/matky žalovaného. Keďže po rozhodnutí odvolacieho súdu strany sporu nenavrhli doplnenie dokazovania, súd prvej inštancie vychádzal z dokazovania, vykonaného do vydania jeho prvotného rozhodnutia vo veci samej.

6. Za rozhodné obdobie pre posúdenie správania sa žalovaného, súc viazaný právnym názorom odvolacieho súdu, považoval obdobie od 23. 06. 2009 do 23. 06. 2015. Poukázal na to, že vo výzve na vrátenie daru žalobca vytkol žalovanému zmenu jeho správania sa k žalobcovi, spočívajúcu v prerušení

komunikácie s ním (nenavštevovanie žalobcu ani pri príležitosti sviatkov, neprejavovanie mu úcty ako k otcovi, bránenie v snahe žalobcu nadviazať a obnoviť normálne vzťahy, nepozývanie na oslavy), v snahe odstrihnúť žalobcu od rodiny: v neoznámení narodenia druhého vnuka, v bránení žalobcovi v stretávaní s a s iným vnukom (L.), v zákaze ďalším členom rodiny informovať žalobcu o podstatných skutočnostiach, týkajúcich sa rodiny. Z výpovede žalobcu a žalovaného na pojednávaní dňa 22. 11. 2017 a výsluchu svedkov - detí žalobcu/súrodencov žalovaného a bývalej manželky (body 33. až 40. odôvodnenia) súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobcom vytýkané správanie sa žalovaného je potrebné posudzovať v širšom kontexte vzťahov v tejto rodine, majúcich pôvod a základ v prístupe žalobcu počas manželstva s matkou žalovaného k svojim deťom a manželke tak, ako ich opísali títo svedkovia, v narušenom detstve v dôsledku psychických a fyzických atakov žalobcu, neskôr v snahe detí žalobcu tráviť čo najmenej času v rodinnom prostredí, resp. s otcom; k matke mali a majú pozitívny vzťah v zmysle jej ochrany pred žalobcom/už bývalým manželom, takže vzťahy v rodine neboli štandardné ako v bežnej rodine, v ktorej možno očakávať primeranú úctu, záujem už dospelých detí o svojich rodičov a vzájomnú pomoc vrátane bežných rodinných stretnutí, čo žalobca opomenul uviesť v žalobe/ v konaní, resp. to zrejme takto subjektívne nevnímal. Pokiaľ žalobca v konaní uviedol, že vzťahy v rámci rodiny boli v čase darovania „korektné“ a dôkazom toho má byť skutočnosť, že žalovaný dar prijal; že ostatné deti vo svojich výpovediach v tomto konaní potvrdili, že žalobca im v rozhodnom čase určitým spôsobom tiež vypomohol, súd sa s takýmto jeho subjektívnym vnímaním usporiadaných rodinných vzťahov v čase obdarovania žalovaného (v zmysle pokynu odvolacieho súdu) nemohol stotožniť. Predovšetkým nešlo o dar výlučne žalobcu žalovanému, ale o spoločný dar rodičov synovi (konkrétne peniaze na kúpu vozidla, prípadne osobné motorové vozidlo ako také, ako to vnímala svedkyňa-matka žalovaného). Ohľadom sumy 2.500 eur a 5.000 eur z vyšetrovacieho spisu vyplýva, že tieto prostriedky previedol z účtu na meno žalobcu na svoj účet žalovaný zrejme bez vedomia žalobcu, keď aj v tomto smere bolo trestné oznámenie žalobcu na žalovaného neskôr, v roku 2017, odmietnuté.

7. Z výsluchu žalobcu a žalovaného súdu prvej inštancie ďalej vyplynulo, že k vážnejšiemu narušeniu ich vzťahov a to vzájomne, došlo už v súvislosti s výpomocou žalovaného žalobcovi pri spravovaní finančných prostriedkov z výhry prostredníctvom elektronického bankovníctva a žalobcom zamýšľanej výstavby rodinného domu v Gabčíkove (zrejme rok 2010), čo vyústilo v inkriminovaný telefonát žalobcu žalovanému v marci 2013. Samotný žalobca sa v konaní písomne vyjadril v tom zmysle, že k narušeniu vzťahov došlo po „rozpade“ jeho prvého manželstva (rok 2015), čo vo svojich výpovediach zhodne potvrdili aj svedkovia - ďalšie deti žalobcu. V posudzovanom období došlo k prehĺbeniu celkovo narušených vzťahov v rámci celej rodiny aj v súvislosti s tým, že žalobca nadviazal vážnu známosť s matkou manželky žalovaného, čo žalovaný pociťoval ako príležitosť žalobcu ublížiť svojej dovtedajšej rodine, prítomnosť ktorej osoby na rodinných stretnutiach v posudzovanom období vyúsťovala do ďalšej eskalácie rodinných vzťahov. Žalobca si podľa názoru súdu mohol a mal byť vedomý, že za daných okolností to môže viesť k ďalšej eskalácii disharmonických vzťahov v rodine, v neposlednom rade ku konfliktom z dôvodu kolízie rodinných vzťahov rodiny žalovaného a jeho manželky k partnerke žalobcu; v čase rozhodnutia súdu už manželke žalobcu.

8. Žalobca v konaní nepreukázal tvrdenie o tom, že by žalovaný akýmkoľvek spôsobom vplýval na ďalších členov rodiny, aby žalobcu vylúčili z rodinného života; samotní svedkovia vypovedali o svojich vlastných dôvodoch, prečo žalobcu vylúčujú zo svojich životov/obmedzujú s ním kontakt. Pokiaľ žalobca vytýkal žalovanému neoznámenie narodenia vnuka, neumožňovanie stretávania sa s vnukom L., išlo podľa názoru súdu o reakciu žalovaného na správanie sa žalobcu k vnukovi W. (okolnostiam neprímeraný psychický a fyzický atak žalobcu na 12 ročné dieťa, ako ho opísalo v konaní viacero svedkov) počas letných prázdnin v roku 2015 v byte žalobcu a matky žalovaného, súčasne bývalej manželky žalobcu, na základe ktorého poznatku v spojení so spomienkami na vlastné zážitky so žalobcom/otcom žalovaného z detstva sa žalovaný rozhodol, a rovnako tak jeho ďalší súrodenci, žalobcovi neumožniť stretávanie sa s ich deťmi, o ktoré inak aj tak podľa ich vyjadrenia nejavil prehnaný záujem.

9. S poukazom na vyššie uvedené potom súd uzavrel (bod 45. odôvodnenia), že vytýkané správanie obdarovaného žalovaného nemožno s ohľadom na všetky okolnosti daného prípadu kvalifikovať ako

hrubé porušenie dobrých mravov z hľadiska jeho obsahu ani intenzity, prípadne za porušovanie dobrých mravov sústavné, t. j. opakované a časovo súvisiace, ale za recipročné správaniu sa a konaniu žalobcu; v súhrne je výsledkom vzájomne hlboko dlhodobo narušených vzťahov nielen medzi darcom a obdarovaným, ale v rámci celej širšej rodiny žalovaného vo vzťahu k žalobcovi. Žalobcom ako darcom vyvolanú reakciu žalovaného ako obdarovaného (i keby bola nevhodná) v zmysle princípu vzájomnosti nemožno kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov. Správanie sa obdarovaného, tak nebolo v zrejmom nepomere k správaniu sa samotného darcu.

II.

Konanie o odvolaní

10. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 31. mája 2022 č. k. 5Co/126/2021-448 rozhodol o odvolaní žalobcu tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému proti žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

11. Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie vo veci samej riadne zistil skutkový stav veci, vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností z hľadiska posúdenia opodstatnenosti návrhu, výsledky vykonaného dokazovania správne zhodnotil a na ich základe dospel k správny skutkovým a právnym záverom, ktoré v napadnutom rozhodnutí aj náležite, jasne a výstižne odôvodnil. V celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie a konštatoval správnosť jeho odôvodnenia v zmysle § 387 ods. 2 CSP.

12. Na doplnenie uviedol, že súd prvej inštancie postupoval v zmysle usmernení a v súlade s právnym názorom odvolacieho súdu vyjadrenom v jeho predošlom zrušujúcom uznesení, stranám sporu poskytol priestor na doplnenie dokazovania v smere vytýčenom odvolacím súdom a na základe zisteného skutkového stavu znovu vo veci rozhodol.

13. Na zdôraznenie správnosti konštatoval, že bolo preukázané, že rodičia žalovaného poskytli žalovanému v roku 2009 finančný dar, ktorý žalovaný použil na kúpu osobného automobilu. Dar pozostával z finančných prostriedkov, ktoré boli predmetom bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Odvolací súd mal z vykonaného dokazovania za to, že žalobca neunesol dôkazné bremeno, ktoré ho v konaní zaťažovalo - označenia dôkazných prostriedkov na preukázanie pravdivosti jeho tvrdení.

14. V bode 22. odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolací súd uviedol, že vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že vzťahy medzi žalobcom a žalovaným sa zásadným spôsobom zhoršili po ich telefonáte z marca 2013 a taktiež rozvodom manželstva žalobcu s matkou žalovaného. Z vykonaného dokazovania, najmä z výsluchu svedkov, taktiež vyplynulo, že v rozhodnom období po rozpade manželstva žalobcu prišlo k naštreniu vzťahov v celej rodine žalobcu a taktiež aj tým, že žalobca nadviazal známosť s matkou vtedajšej manželky žalovaného. Nebolo však preukázané, ako žalobca tvrdil, že by to bol žalovaný, kto nútil ostatné deti žalobcu, aby s ním prerušili vzťah. Svedkovia (ďalšie deti žalobcu) výpoveďou uviedli, že mali svoje vlastné dôvody, prečo sa ďalej nestýkajú so žalobcom, a to nezávisle od konania žalovaného. Z dokazovania taktiež vyplýva, že žalobca fyzicky napadol XX ročné dieťa, svojho vnuka W., počas letných prázdnin v byte na U. ulici, taktiež svedkovia svorne tvrdia, že žalobca bol už dávnejšie agresívny a viackrát napadol ich, ako aj ich matku v časoch spoločného bývania. Je teda logické a pochopiteľné, že deti žalobcu nemajú záujem na tom, aby ich deti (vnukovia a vnučky žalobcu) sa so žalobcom stýkali a obmedzujú ich kontakt so žalobcom. Odvolací súd taktiež uviedol, že ak sa žalobca súdne domáha zapretia otcovstva voči niektorému zo svojich detí, nemôže očakávať, že takýto čin sa stretne u jeho syna, ako aj u ostatných súrodencov s pochopením a prospeje to rodinným vzťahom. Odvolací súd sa teda plne stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie, teda že u žalovaného neboli naplnené také dôvody, ktoré by v súlade s výkladom § 630 Občianskeho zákonníka zakladali právo na vrátenie daru. Správanie sa žalovaného nie je v zmysle uvedeného ustanovenia Občianskeho zákonníka hrubo porušujúce dobré mravy, ale v prejednávanom prípade možno hovoriť o recipročnom správaní sa žalovaného k žalobcovi, ktoré je vyústením dlhodobých naštrených vzťahov medzi žalobcom, jeho deťmi a matkou žalovaného. Na doplnenie odvolací súd

taktiež poukázal na to, že sa jednalo o spoločný dar manželov svojmu synovi, pričom matka žalovaného o vrátenie daru nežiada.

III.

Dovolanie žalobcu

15. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj ako „dovolateľ“) v celom rozsahu dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnil § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

16. Za nesprávny procesný postup, ktorý žalobcovi znemožnil uskutočniť jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP označil postup prvoinštančného ako i odvolacieho súdu, ktorým malo dôjsť k závažnému pochybeniu v rámci vykonaného dokazovania a jeho vyhodnocovania súdom.

17. Dovolateľ zdôraznil, že všetky tvrdenia žalobcu týkajúce sa správania sa žalovaného voči nemu boli v konaní buď riadne preukázané alebo boli medzi stranami nesporné, preto žalobca nemohol byť vo vzťahu k jeho viacerým skutkovým tvrdeniam zaťažený objektívnym dôkazným bremenom, a to z dôvodu tzv. negatívnej dôkaznej teórie. Nebolo spravodlivé od žalobcu požadovať preukázanie reálnej neexistencie určitej skutočnosti, napr. že žalovaný s ním nekomunikoval počas dlhšieho časového obdobia, nezaujímal sa o žalobcu, neinformoval ho o narodení vnuka, neumožnil mu kontakt s druhým vnukom. Naopak, preukázanie existencie vyššie uvedených skutočností mali podľa dovolateľa zaťažovať žalovaného.

18. Napriek skutočnosti, že reálnou príčinou zamietnutia žaloby bola aplikácia princípu vzájomnosti, prvoinštančný súd (ods. 21. jeho rozsudku) ako aj odvolací súd (ods. 29. jeho rozsudku) vyčítali žalobcovi, že neunesol dôkazné bremeno. Dovolateľ zdôraznil, že neunesenie dôkazného bremena na strane žalobcu odvolací súd pri svojom prvotnom odvolacom prieskume (uznesenie z 22. septembra 2020 sp. zn. 5Co/74/2020) nekonštatoval, ale mal za to, že v rámci konania bolo riadne preukázané konanie žalovaného, ktoré by samo osebe mohlo byť považované za konanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi. V zmysle pokynu odvolacieho súdu bolo potrebné doplniť dokazovanie v otázke, ktorej preukázanie malo byť v prospech žalovaného, pričom ak žiadna z procesných strán nenavrhol vykonanie ďalších dôkazov (viď ods. 9. rozsudku OS), bolo nemysliteľné, aby súd nedoplnenie návrhov na vykonanie dokazovania pričítal na ťarchu žalobcu.

19. Za právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená v zmysle § 421 písm. b) CSP označil dovolateľ otázku aplikácie judikatúrou dotvoreného princípu vzájomnosti v zmysle § 630 OZ, teda aké sú kritériá pre aplikáciu princípu vzájomnosti.

20. Podľa dovolateľa súdy nižšej inštancie posúdili uvedenú otázku tak, že akékoľvek negatívne správanie žalobcu voči žalovanému, bez ohľadu na skutočnosť, kedy sa ho mal dopustiť, ako aj akékoľvek správanie žalobcu, s ktorým žalovaný nesúhlasí, bolo dôvodom pre neskoršie negatívne správanie žalovaného voči žalobcovi, a to bez zohľadnenia vývoja vzťahov medzi sporovými stranami, časového hľadiska, ďalších príčin. Dovolateľ zdôraznil, že prvostupňový súd musel mať za preukázané konanie žalovaného, ktoré by samo osebe mohlo byť považované za konanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi, v opačnom prípade by sa nezaoberal princípom vzájomnosti. V danej súvislosti poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu SR z 27. februára 2020 sp. zn. 3Cdo/158/2019. Z rozhodnutí súdov nižšej inštancie podľa dovolateľa vyplýva, že uplatnenie princípu vzájomnosti na vzájomné vzťahy medzi žalobcom a žalovaným bolo v skutočnosti jedinou a rozhodujúcou otázkou, ktorá mala vplyv na rozhodnutie súdu vo veci.

21. Ďalej dovolateľ poukázal na uznesenia Najvyššieho súdu SR z 26. augusta 2020 sp. zn. 8Cdo/288/2019 a z 19. novembra 2019 sp. zn. 8Cdo/209/2018, z ktorých podľa neho vyplýva, že princíp vzájomnosti (ako určitý korektív § 630 OZ) sa uplatní vtedy, ak je konanie obdarovaného, ktoré

by mohlo byť považované za konanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi, následkom príčiny, ktorú spôsobil darca.

22. V tejto súvislosti sa podľa dovolateľa vynorili dve zásadné právne otázky, ktorých zodpovedanie je nevyhnutné pre aplikáciu princípu vzájomnosti:

- a) Aké príčiny (najmä aké správanie darcu) sú legitímnym dôvodom pre správanie obdarovaného, ktoré by inak mohlo byť považované za správanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi? Je takýmto dôvodom slobodné rozhodnutie darcu (napr. výber partnera, povolania a pod.), s ktorým obdarovaný nesúhlasí? Nemalo by sa jednať o príčinu, ktorá je objektívne vnímaná ako dôvod a ospravedlnenie pre správanie obdarovaného, ktoré by inak mohlo byť považované za správanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi?
- b) Keďže princíp vzájomnosti v sebe zahŕňa pojem „príčina“ a implicitne i pojem „následok“, v rámci posudzovania princípu vzájomnosti musíme posudzovať kauzalitu (inými slovami príčinnú súvislosť) medzi príčinou a následkom. V tejto súvislosti sa vynára otázka (obdobne ako v prípadoch posudzovania nároku na náhradu škody), o aký typ príčinnej súvislosti sa musí jednať, aby bolo možné konštatovať, že správanie darcu je príčinou, ktorá vyvolala následok v podobe správania obdarovaného, ktoré by inak mohlo byť považované za správanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi? Má ísť o priamu príčinnú súvislosť alebo stačí sprostredkovaná príčinná súvislosť? Aplikuje sa pre prípady posudzovania princípu vzájomnosti teória adekvátnej príčinnej súvislosti alebo nejaká iná teória?

23. Napriek skutočnosti, že vyššie nastolené právne otázky sú absolútne legitímne pre určenie limitov aplikácie princípu vzájomnosti, podľa vedomostí žalobcu do dnešného dňa neboli dovolacím súdom zodpovedané, a teda dovolací súd nestanovil ani základné kritériá, podľa ktorých by mal byť princíp vzájomnosti v prípadoch podľa § 630 OZ aplikovaný.

24. Podľa názoru dovolateľa je správny ten výklad vyššie nastolených právnych otázok, podľa ktorého:

- a) správanie darcu je legitímnym dôvodom pre správanie obdarovaného v hrubom rozpore s dobrými mravmi len v tom prípade, ak takéto správanie darcu vykazuje prvok protiprávnosti (napr. rozpor s dobrými mravmi, porušenie práva na ochranu osobnosti alebo majetku obdarovaného alebo jeho blízkej osoby a pod.);
- b) správanie darcu (ktoré by malo vykazovať určitý prvok protiprávnosti) by malo byť priamou a adekvátnou príčinou správania obdarovaného, ktoré by inak mohlo byť považované za správanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi.

25. Podľa dovolateľa súd prvej inštancie ako i odvolací súd nesprávne právne vyhodnotili vec tým, že „ospravedlnili“ správanie žalovaného spôsobom vyplývajúcim z ods. 44. rozsudku prvoinštančného súdu. Ani jeden z dôvodov uvádzaných súdmi nebol podľa názoru dovolateľa legitímnym dôvodom pre správanie žalovaného, ktoré by mohlo byť posúdené ako konanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi.

26. Podľa dovolateľa prvoinštančný ako aj odvolací súd pochybili tým, že správanie žalovaného v hrubom rozpore s dobrými mravmi pri aplikácii princípu vzájomnosti ospravedlnili skutočnosťami, ktoré objektívne neboli legitímnou príčinou pre správanie žalovaného a z časového hľadiska nemohli byť považované za príčinu správania žalovaného.

27. Na základe vyššie uvedených skutočností dovolateľ žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil, vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

28. Na základe vyššie uvedeného zhrnul skutočnosti, z ktorých vyvodil naplnenie dovolacích dôvodov nasledovne:

- prvostupňový ako aj odvolací súd sa nesprávne vysporiadali s rozdelením objektívneho dôkazného bremena v konaní a na ťarchu žalobcu vyhodnotili skutočnosť, že žiadna zo sporových strán nenavrhol vykonanie dôkazov „ohľadne zistenia proporcionality správania sa žalobcu ku správaniu žalovaného ohľadne správania sa žalovaného hrubo porušujúcim dobré mravy“ - t. j. ohľadne skutočností, ktoré mali byť na prospech žalovanému;

- napriek konštatovaniu, že žalobca neunesol dôkazné bremeno (ktoré vníma dovolateľ ako chybné), pristúpili sudy k vyhodnocovaniu princípu proporcionality, pričom ako ďalší separátne dôvody zamietnutia žaloby uviedli, že správanie sa žalovaného bolo recipročné správaniu sa a konaniu žalobcu, pričom:

- a) v odôvodnení rozsudkov neuviedli žiadne legitímne kritériá pre aplikáciu princípu proporcionality;
- b) v nám známych rozhodnutiach dovolacieho súdu nie sú kritériá pre aplikáciu princípu proporcionality vymedzené ani rámcovo;
- c) výklad princípu proporcionality, ktorý možno dedukovať z odôvodnení rozsudkov, je iracionálny a rozporný s jeho účelom ako aj ďalšími súkromnoprávnymi princípmi.

29. Z vyjadrenia žalovaného k dovolaniu vyplynulo, že rozsudok odvolacieho súdu považuje za správny, preto navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol, resp. zamietol a žalovanému priznal náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

IV.

Konanie o dovolaní

30. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú aj predpoklady prípustnosti dovolania.

31. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu a to z akýchkoľvek hľadísk (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

32. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (pozri sp. zn. 3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017).

33. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (pozri sp. zn. 1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017).

34. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti.

35. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

Podľa § 423 CSP dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné.

Podľa § 424 CSP dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané.

Podľa § 428 CSP v dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému

rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).

36. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

K dovolaniu podľa § 420 písm. f) CSP

Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1, 2 CSP).

37. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania v prípade, ak miera porušenia procesných práv strany v dôsledku nesprávneho procesného postupu súdu nadobudla značnú, výraznú, resp. relevantnú intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia sa rozumie nesprávny (vadný) procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení procesných ustanovení, ktoré sa vymykajú zákonnému, ale aj ústavnému procesno-právnomu rámcu, ktorý zároveň znamená aj porušenie procesných práv garantovaných ústavou. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu porovnaj R 129/1999 a sp. zn. 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

38. Z obsahu dovolania žalobcu vyplýva jeho nesúhlas so záverom súdov nižšej inštancie o tom, že neunesol svoje dôkazné bremeno čo do preukázania jeho tvrdení, že nárok na vrátenie daru je opodstatnený správaním sa žalovaného v hrubom rozpore s dobrými mravmi, keď podľa jeho názoru všetky jeho tvrdenia boli buď preukázané alebo medzi stranami nesporné.

39. Tieto námietky dovolací súd nepovažoval za dôvodné. Vzhľadom na to, že odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, pričom s a v celom rozsahu stotožnil s jeho odôvodnením a na zdôraznenie jeho správnosti doplnil ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP), dovolací súd odôvodnenie oboch rozsudkov považoval za jeden kompletizujúci celok a z tohto hľadiska posudzoval aj dôvodnosť dovolania podaného z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP.

40. Dovolací súd poukazuje na to, že právomoc konať o spore, ktorého sa žaloba týka, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Dokazovanie je časťou občianskeho sporového konania, v ktorej s i súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Dovolací súd nie je skutkovým súdom.

41. Z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu (ako vyššie označeného kompletizujúceho celku) jasne vyplýva, ktoré tvrdenia žalobcu súd nepovažoval za preukázané, a súčasne z neho vyplýva i to, že (i keď to osobitne neuviedol) sa vyporiadal aj s posúdením správania žalovaného v kontexte uplatnenie princípu vzájomnosti, keď na ten účel súd prvej inštancie vyzval strany sporu, aby navrhli dôkazy, a keďže také návrhy neboli realizované, vychádzal z dovtedy vykonaného dokazovania, vrátane výsluchu svedkov; preto posudzoval aj správanie sa žalobcu a dospel k záveru, že z tohto hľadiska žalobcom namietané správanie sa žalovaného nemožno vyhodnotiť ako hrubo porušujúce dobré mravy.

42. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, vyplývajúcej z ústavného princípu nezávislosti súdov. Táto zásada, vyplývajúca z čl. 15 základných princípov Civilného sporového poriadku, normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Pod dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP nemožno podradiť prípadné nesprávne právne posúdenie veci.

43. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03, III. ÚS 209/04). Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, avšak musí dať odpoveď na otázky, ktoré majú pre vec podstatný význam (II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04).

44. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov.

45. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je v danom prípade dostatočne zrejmé, čoho a z akých dôvodov sa strany domáhali, čo navrhovali, z ktorých skutočností a dôkazov dovolací súd vychádzal, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd a ako tieto úvahy posudzoval dovolací súd. Dovolací súd považoval odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu za dostatočné, presvedčivé a logicky odôvodnené, ktoré sa vysporiadalo tak s argumentáciou žalobcu ako aj žalovaného a vyplývajú z neho i právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení. Závery súdu v tomto ohľade sú dostatočné, jasné, logické a zrozumiteľné; žalobcovi tak nebola odňatá možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti jeho rozhodnutiu súdu v rámci využitia mimoriadnych opravných prostriedkov. Nesúhlas strany sporu, resp. jej polemika s vyhodnotením skutkových zistení a odôvodnením súdneho rozhodnutia nezakladá dôvodnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

46. Z uvedených dôvodov dovolací súd preto dospel k záveru, že dovolanie žalobcu z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP nie je dôvodné.

K dovolaniu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP

Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1, 2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 1, 2 CSP).

47. Aby na základe dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 CSP mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré, okrem iného, patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj sp. zn. 2Cdo/203/2016 a 6Cdo/113/2017).

48. Ak nemá dovolanie, prípustnosť ktorého strana sporu vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP, vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k znemožneniu meritórnemu dovolaciemu prieskumu a odmietnutiu dovolania, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v ustanoveniach v § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj 1Cdo/126/2017, 1Cdo/206/2017, 2Cdo/203/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/89/2017, 7Cdo/20/2017, 8Cdo/186/2016) a súčasne musí byť aj preukázané, že skutočne ide o niektorý z predpokladov prípustnosti dovolania (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu alebo b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne).

49. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

50. Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia.

51. V danom prípade dovolateľ vymedzil právnu otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP takto:

- a) Aké príčiny (najmä aké správanie darcu) sú legitímnym dôvodom pre správanie obdarovaného, ktoré by inak mohlo byť považované za správanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi? Je takýmto dôvodom slobodné rozhodnutie darcu (napr. výber partnera, povolania a pod.), s ktorým obdarovaný nesúhlasí? Nemalo by sa jednať o príčinu, ktorá je objektívne vnímaná ako dôvod a ospravedlnenie pre správanie obdarovaného, ktoré by inak mohlo byť považované za správanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi?
- b) Keďže princíp vzájomnosti v sebe zahŕňa pojem „príčina“ a implicitne i pojem „následok“, v rámci posudzovania princípu vzájomnosti musíme posudzovať kauzalitu (inými slovami príčinnú súvislosť) medzi príčinou a následkom. V tejto súvislosti sa vynára otázka (obdobne ako v prípadoch posudzovania nároku na náhradu škody), o aký typ príčinnej súvislosti sa musí jednať, aby bolo možné konštatovať, že správanie darcu je príčinou, ktorá vyvolala následok v podobe správania obdarovaného, ktoré by inak

mohlo byť považované za správanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi? Má ísť o priamu príčinnú súvislosť alebo stačí sprostredkovaná príčinná súvislosť? Aplikuje sa pre prípady posudzovania princípu vzájomnosti teória adekvátnej príčinnej súvislosti alebo nejaká iná teória?

52. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. V danom prípade tomu tak nie je.

53. Z dovolania v časti, týkajúcej sa jeho podania podľa § 421 ods. 1 CSP, vyplýva, že sa týka výkladu ustanovenia § 630 OZ, avšak otázka a) je podľa obsahu otázkou skutkovou, ktorú súdy nižších inšancií vyhodnotili v rámci voľnej úvahy pri vyhodnotení dokazovania, ktoré nemožno podradiť pod dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP.

54. Pokiaľ ide o otázku b), ide o otázku hypotetickú, dovolateľ sa ňou domáha inštruktáže. Takú otázku odvolací súd ani neriešil, a ako taká je z toho dôvodu neprípustná. Z uvedených dôvodov by uplatnenie dovolacieho dôvodu iba podľa § 421 ods. 1 CSP odôvodňovalo odmietnutie dovolania.

55. Dovolací súd napriek tomu uvádza, že otázku hrubého porušenia dobrých mravov vo vzťahu k vráteniu daru, nakoľko len uvedené je právnou otázkou a nie jej jednotlivosť, vyplývajúce z dokazovania v konkrétnej veci, už riešil v mnohých svojich rozhodnutiach.

V rozhodnutí sp. zn. 2Cdo/108/2007 najvyšší súd podal výklad § 630 Občianskeho zákonníka a v súvislosti s tým uviedol, že predpokladom úspešného uplatnenia práva darcu na vrátenie daru nie je akékoľvek nevhodné správanie obdarovaného alebo len samotná jeho nevďačnosť, ale iba také správanie, ktoré s ohľadom na všetky individuálne okolnosti konkrétneho prípadu možno kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov. Pri posudzovaní, či určité správanie obdarovaného možno považovať za hrubé porušenie dobrých mravov, je potrebné vychádzať z princípu vzájomnosti. To znamená, že treba brať do úvahy a hodnotiť aj správanie darcu, zistiť, či tento sám sa nespráva voči obdarovanému v rozpore s dobrými mravmi, a či práve jeho správanie nie je (nebolo) príčinou nevhodného správania obdarovaného voči nemu alebo členom jeho rodiny. V kladnom prípade by sa totiž nemohol darca úspešne domáhať vrátenia daru, lebo reakciu obdarovaného, i keby bola taktiež nevhodná, by nebolo možné kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov. Išlo by v takom prípade o spoločensky nežiaducu vzájomnú komunikáciu medzi darcom a obdarovaným, ktorú by sotva bolo možné charakterizovať ako hrubé porušenie dobrých mravov zo strany obdarovaného. Výnimkou by bolo iba také správanie obdarovaného, ktoré by bolo v zrejmom nepomere k správaniu samotného darcu.

V rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/53/2006 najvyšší súd konštatoval, že pojem dobré mravy nie je v zákone definovaný, vo všeobecnosti ale za dobré mravy treba považovať súhrn spoločenských, kultúrnych a mravných noriem, ktoré sú rešpektované rozhodujúcou časťou spoločnosti a majú povahu noriem základných. Je to teda súhrn etických, všeobecne zachovávaných a uznávaných zásad. Dobré mravy sú meradlom hodnotenia konkrétnej situácie zodpovedajúcej všeobecne uznávaným pravidlám slušnosti v súlade so všeobecnými zásadami morálky demokratickej spoločnosti. Posúdenie, či v konkrétnej situácii dané subjektívne konanie (chovanie) je v súlade s dobrými mravmi, je vždy na úvahe súdu, ktorá musí byť podložená konkrétnymi zisteniami, dovoľujúcimi takýto záver, a to aj s prihliadnutím na postavenie druhej strany a so zreteľom na všetky významné okolnosti prípadu. Najvyšší súd v tomto rozhodnutí zdôraznil, že právne vzťahy založené prevodom vlastníctva darovacou zmluvou zakladajú stav, ktorý má právnu istotu, požíva právnu ochranu s tým, že záväznosť z neho vyplývajúcu zobrali na seba zmluvné strany samé a dobrovoľne. K narušeniu tohto stavu už nemôže dochádzať zo svojvoľe darcu. Nie každé negatívne správanie obdarovaného voči darcovi preto zakladá právo na vrátenie daru. Predpokladom vrátenia daru je len také negatívne správanie obdarovaného, ktoré vzhľadom na všetky významné okolnosti konkrétneho prípadu možno objektívne hodnotiť ako hrubé porušenie dobrých mravov. Pri hodnotení správania obdarovaného treba vziať do úvahy a hodnotiť i správanie samotného darcu v tom zmysle, či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania obdarovaného voči nemu (princíp vzájomnosti).

Z uvedených záverov vychádzal najvyšší súd aj v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/159/2019, keď súčasne uviedol, že správnosť toho, ako súdy riešili skutkové otázky, nemôže byť v dovolacom konaní podrobená meritórnemu prieskumu, lebo dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil

odvolací súd (§ 442 CSP). Úvaha súdu o tom, či skutkové zistenia týkajúce sa správania obdarovaného opodstatňujú záver o dôvodnosti žaloby podanej v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka, je v každej jednotlivjej veci podložená na vysoko individuálnych (odlišných) okolnostiach, charakteristiky ktorých sú spravidla neopakovateľné v iných prípadoch. Pri posúdení a hodnotení týchto individuálnych okolností postupujú súdy vždy diferencovane, pričom nezotrvávajú (nemôžu zotrvať) na určitých striktných hraniciach. Vzhľadom na to v otázke určenia intenzity a sústavnosti porušovania dobrých mravov, ktoré v zmysle žaloby zakladá právo darcu domáhať sa vrátenia daru, ani nemôže existovať (byť vytvorená) ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Rozhodovacia prax súdov môže stanoviť len všeobecné charakteristické znaky konania obdarovaného, ktoré je relevantné podľa § 630 Občianskeho zákonníka.

56. Z vyššie uvedeného je zrejmé, že nebolo možné uskutočniť meritórny dovolací prieskum, nakoľko obsah dovolania a vymedzenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP nemalo zákonom vyžadované náležitosti. Pokiaľ by dovolací súd za tohto stavu nebral do úvahy absenciu náležitostí prípustnosti dovolania a napriek tomu by pristúpil aj k posúdeniu dôvodnosti dovolania, uskutočnil by procesne neprípustný dovolací prieskum, priečiaci sa nielen (všeobecne) koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP. Postup dovolacieho súdu by v takom prípade dokonca porušil základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (II. ÚS 172/03).

57. Uplatnenie princípu vzájomnosti je opodstatnené (až) vtedy, keď súd posudzujúci správanie obdarovaného voči darcovi dospeje k záveru, že správanie obdarovaného naplnilo znaky relevantné v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka. Len vtedy súd skúma, či sa obdobne nevhodne nesprával aj samotný darca, a či konanie obdarovaného sám nevyprovokoval svojím nevhodným (dobrým mravom sa hrubo priečiacim) konaním. V danom prípade z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu (v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie ako jednotiacieho celku) vyplýva, že súdy vec posudzovali v súlade s právnymi závermi (všeobecne akceptovanými zásadami rozhodovania o žalobách, ktorými sa darca domáha vrátenia daru), na ktorých sa ustálila rozhodovacia prax dovolacieho súdu a v súvislosti s riešením otázky intenzity a sústavnosti porušovania dobrých mravov správaním obdarovaného voči darcovi treba uviesť a osobitne zdôrazniť, že správnosť toho, ako súdy riešili skutkové otázky, nemôže byť v dovolacom konaní podrobená meritórnemu prieskumu, lebo dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Úvaha súdu o tom, či skutkové zistenia týkajúce sa správania obdarovaného opodstatňujú záver o dôvodnosti žaloby podanej v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka, je v každej jednotlivjej veci podložená na vysoko individuálnych (odlišných) okolnostiach, charakteristiky ktorých sú spravidla neopakovateľné v iných prípadoch. Pri posúdení a hodnotení týchto individuálnych okolností postupujú súdy vždy diferencovane, pričom nezotrvávajú (nemôžu zotrvať) na určitých striktných hraniciach. Vzhľadom na to v otázke určenia intenzity a sústavnosti porušovania dobrých mravov, ktoré v zmysle žaloby zakladá právo darcu domáhať sa vrátenia daru, ani nemôže existovať (byť vytvorená) ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Rozhodovacia prax súdov môže stanoviť len všeobecné charakteristické znaky konania obdarovaného, ktoré je relevantné podľa § 630 Občianskeho zákonníka.

58. Zo spisu nevyplýva, že by odvolací súd nerešpektoval všeobecné právne závery, ku ktorým dospel dovolací súd (v rozhodnutiach označených žalobcom) z hľadiska posudzovania intenzity a sústavnosti konania obdarovaného voči darcovi alebo príslušníkom jeho rodiny.

59. Najvyšší súd k záveru, že argumentácia dovolateľa, týkajúca sa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, je nedostatočná a ním uvádzaný dovolací dôvod (vyriešenie právnej otázky, ktorá v praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená) nie je v podanom dovolaní vymedzený spôsobom zodpovedajúcim § 431 až § 435 CSP, uzatvára, že na podklade dovolania žalobcu nebolo možné uskutočniť meritórny dovolací prieskum, čo by samo osebe bolo dôvodom pre odmietnutie dovolania podaného z dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP ako neprípustného.

60. Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že v tomto zmysle nedošlo zo strany odvolacieho súdu ani k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

61. Vzhľadom na vyššie konštatovanú nedôvodnosť dovolania podaného z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP dovolací súd dovolanie žalobcu ako celok zamietol podľa § 448 CSP.

62. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol vzhľadom na úspech žalovaného v dovolacom konaní v súlade s § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

63. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.